

TOIMENPIDEALOITE 15/2012 vp

Pakolaisvakoilun kriminalisointi

Eduskunnalle

Suojelupoliisiin tietoon on tullut aikaisempaa enemmän tapauksia, joissa vieraiden valtioiden tiedustelupalvelut pyrkivät kontrolloimaan Suomessa pysyvästi asuvia tai tilapäisesti oleskelevia kansalaisiaan.

Tällaista niin sanottua pakolaisvakoilua harjoittavat lähes poikkeuksetta autoritaariset, ihmisoikeuksien loukkauksiin syyllistyvät valtiot. Myös ihmisoikeusjärjestö Amnesty Internationalin Suomen osasto on todennut moneen otteeseen, että pakolaisvakoilu on Suomessa ongelma. Järjestön tiedossa on pakolaisvakoiluun liittyviä yhteydenottoja.

Pakolaisvakoilu (Suojelupoliisin vuosikertomus):

- Pakolaisvakoilu kohdistuu ulkomailla oleskeleviin toisinajattelijoihin ja pakolaisiin.
- Vakoilun toteuttajina ovat sekä tiedustelupseerit että värvätyt agentit.
- Toimintaan sisältyy yrityksiä käyttää hyväksi kansainvälistä viranomaisyhteistyötä ja oikeusapupyynnöitä.
- Pakolaisvakoilu johtaa pakolaisten kotimaassa läheisten häirintään, pidätyksiin ja kuulusteluihin sekä pahimmillaan kidutukseen ja kuolemanrangaistuksiin.

Suojelupoliisin vuosikertomuksessa todetaan edelleen:

"Vuonna 2011 perinteisen vastavakoilutyön ja proliferaatiovalvonnan yhteydessä tuli esille aikaisempaa enemmän tapauksia, joissa vieraiden valtioiden tiedustelupalvelut pyrkivät kontrolloi-

maan Suomessa pysyvästi asuvia tai tilapäisesti oleskelevia kansalaisiaan. Tämä ns. pakolaisvakoilu ei ole edelleenkään kriminalisoitua Suomessa, toisin kuin muissa Pohjoismaissa ja suurena osassa Länsi-Eurooppaa."

Vakoilu kohdistuu usein henkilöihin, jotka ovat muuttaneet kotimaastaan jouduttuaan siellä syrjinnän tai väkivallan kohteeksi. Suomi muodostaa Pohjoismaissa — ja suurena osassa Länsi-Eurooppaa — nolon poikkeuksen, sillä muualla pakolaisvakoilu on ollut kriminalisoitua jo pitkään.

Pakolaisvakoilu oli esillä eduskunnassa jo vuonna 1994 osana rikoslain kokonaisuudistusta. Eräät asiantuntijat kehottivat jo tuolloin lisäämään pakolaisvakoilun kieltämisen osaksi rikoslakia.

Eduskunnan lakivaliokunta totesi kuitenkin, että rangaistussäännöksen laatimista hankaloittaa tekotapojen selkeän määrittämisen haasteellisuus.

Osa tiedonhankinnasta tapahtuu nimittäin luvallisella toiminnalla, esimerkiksi julkisiin kokouksiin osallistumalla. Valiokunta tyytyikin mietinnössään toteamaan, että toimintaa seurataan ja lainsäädäntöä täydennetään tarvittaessa.

Suposta myönnetään, että viranomaiset ovat ongelman edessä käytännössä lähes hampaattomia, sillä pakolaisvakoilu ei ole rangaistavaa. Supon mukaan nykyllä lainsäädännöllä tapauksiin puuttumiselle on rajalliset mahdollisuudet, sillä vain osassa tapauksista täyttyy jonkin rikoksen tunnusmerkistö, jolloin poliisilla on mahdollisuus ryhtyä toimenpiteisiin.

TPA 15/2012 vp — Jyrki Yrttiaho /vr ym.

Suojelupoliisin mukaan olosuhteet ovat muuttuneet vuoden 1994 jälkeen, jolloin pakolaisvakoilu nousi esille eduskunnassa. Suomessa on sittemmin toteutettu esimerkiksi perusoikeus uudistus, jonka myötä viranomaisille on asetettu velvoite suojella maassa oleskelevia ulkomaalaisia perusoikeuksien loukkauksilta.

Supo toteaa, että pakolaisvakoilu ei ole tällä hetkellä rangaistavaa, vaikka se loukkaa perus- ja

ihmisoikeuksia. Amnestyn kannan mukaan viranomaisten olisi aika uudelleen arvioida lainsäädäntöä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin pakolaisvakoilun kriminalisoimiseksi Suomessa.

Helsingissä 22 päivänä maaliskuuta 2012

Jyrki Yrttiaho /vr
Markus Mustajärvi /vr